

Δὲν καταλάβαινα. Ὅμως κάτι ἄρχισα νὰ φαντάζομαι. Ἐκείνη ἢ φρίση τοῦ φίλου μου «ἠούχασε πῶς ἔτσι δὲ μπορούσες νὰ μάθεις τίποτα σχετικὸ μ'αὐτήνε» ἄρχισε νὰ φωτίζει τὸ σκοτάδι.

Γύρισα καὶ κοίταξα τὴ Λίνα. Τὸ παράξενο αὐτὸ κορίτσι μοῦ ξάλλιζε τὸ μυαλό, μοῦ κένταγε τὴν περιέργεια. Ἦθελα νὰ μάθω γιατί γέλαγε τώρα.

Ξαναπῆγα κοντὰ στὸ φίλο μου. Κατάλαβε ἀπὸ τὶς σκεπτικῆς μου ματιές.

— Ἄκουσε, μοῦ εἶπε· ἡ Λίνα τώρα τελευταῖα βγήκε στὸν κόσμο. Ἔταν κλεισμένη σὲ σκολεῖο, ἐσωτερική. Δὲ θὰ σοῦ τὸ εἶπε βέβαια αὐτό. Νόμισε λοιπὸν πῶς θὰ τῷμαθες ἀπὸ μένα καί... καταλαβαίνεις. Τὸ ἴδιο, ἀπαράλλαχτα, ἔπαθε καὶ μ' ἓναν ἄλλον ἐδῶ καὶ λίγες μέρες. Ἡ Λίνα εἶχε δίκιο. Δὲν μπορούσαμε πιά νὰ κάνουμε τὶς πρωτινὲς συζητήσεις μας. Τὰ λόγια της θάκαναν τώρα πεποιθήση τὴν ὑποψία, ποῦ μοῦ εἶχαν γεννήσει στὴν ἀρχή. Θὰ μοῦ θύμιζαν πάλι τὸ Μπαϊρόν: Μόνο ὁ ἀνήθικος μιλάει γιὰ τὴν ἠθική...

Ἡ φιλία μας ἔπρεπε νὰ σταματήσει στὶς δυὸ ὥρες.

Ξαναγύρισα καὶ τὴν κοίταξα. Ἐλάγε. Καλύτερα ποῦ γέλαγε. Τὸ γέλιο της εἶταν πιὸ ἀληθινὸ ἀπὸ τὴ σοβαρότητά της...

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΙΣ

Ἡ «ΟΔΥΣΣΕΙΑ» ΤΟΥ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Γυρίζοντας ἀπὸ τὴν πατρίδα του, τὸ Μόλιβο τῆς Μιτυλήνης, στὸ Antibes τῆς Γαλλίας, ἔπου μένει τώρα, σταμάτησε γιὰ λίγες μέρες στὴν Ἀθήνα.

Τὸν εἶδα, γιὰ τρίτη φορά τώρα. Τὴν πρώτη φορά τὸν εἶδα πρὶν ἀπὸ τὸ 12, τὴ δεύτερη ὕστερ' ἀπὸ τὸ 12, τὴν τρίτη προχτές. Πάντα περαστικὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Πάντα γυρίζοντας ἀπὸ τὸ προσκύνημα τῆς πατρίδας του καὶ τῆς σεβάσμιας μητέρας του.

Ἐξῆσε στὴν ξενιτιά, ἀπὸ παιδί, ἐκεὶ γέρασε, ἐκεὶ θὰ κλείσει τὰ μάτια του μιὰ μέρα. Μὰ ἔμεινε Ρωμῖός. Ἡ ψυχὴ του, ἡ καρδιά του, ὁ νους του— ἔλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι δ' ἀπορήσει κανεὶς πῶς τὰ κατὰφερε, ζώντας πάντα στὴν ξενιτιά, μιλώντας ὀλοένα καὶ ἀκούγοντας ξένη γλῶσσα, νὰ κρατήσει τόσο ρωμαϊκῆ τὴ γλῶσσα του σὲ σημεῖο ποῦ νὰ εἶναι ὁ πρῶτος πύδωσε τὴ μορφή τῆς δημοτικῆς γλώσσας, ὡς γλῶσσας λογοτεχνικῆς, πούγραψε τὶς πιὸ ζωντανές, τὶς πιὸ ρωμαϊκῆς λογοτεχνικῆς σελίδες. Στὸν πεζὸ λόγῳ ὁ Ἐφταλιώτης εἶναι μαίτρ. Ἄναν τίλεχτο αὐτό. Ὅλοι ἔμετς εἰ ἄλλοι, ποῦ ἐπωσθήποτε δουλεύουμε ὑποφερτὰ τὸν πεζὸ λόγῳ σήμερα στὴ ζωντανὴ γλῶσσα, εἴμαστε μαθητῆς του.

Αὐτὰ ἤρθανε στὴν ἄκρη τῆς πέννας μου μοναχὰ τους. Δὲν τὰ κάλεσα. Ἦθελα ἄπλῶς νὰ γράψω

πῶς εἶδα τὸν Ἀργύρη τὸν Ἐφταλιώτη, πῶς κάθισα μαζί του, σ' ἓνα δωμάτιο τοῦ ξενοδοχείου «Ἐρμῆς», ὥρες ἀρκετές, ἓνα πρωινὸ δλάκερο κ' ἓνα δειλινο ποῦ τὸ συνεχίσαμε στὸ «Πάνθεο», καὶ πῶς μαζί με τόσα ἄλλα, ἄκουσα ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὸ μεγάλο τὸ μυστικόν.

Ὁ Ἐφταλιώτης μεταφράζει τώρα τὴν «Ὀδύσεια». Τὴν ἔχει ἀρχινησμένη ἀπὸ τὸ Μάη τοῦ 1914 κ' ἔχει φτάσει τώρα ἴσαμε τὸ Υ. Μοῦ διδάσκει τὸ Ζ. Ὡ, εἰ στίχοι πῶς κυλούσαν γεμάτοι γλύκα, γεμάτοι μουσική, γεμάτοι ρωμαϊκὸ ἄρωμα ἀπὸ τὸ στόμα του!

— Ὁ Πολυλάς, μοῦ εἶπε, ἔκαμε μιὰ Ὀδύσεια γιὰ τοὺς σύγχρονους τοῦ Ὀμηροῦ, σὲ ἄλλη γλῶσσα. Ἐγὼ πάσχινα νὰ κάμω μιὰ Ὀδύσεια γιὰ τοὺς σύγχρονους μου καὶ γιὰ τοὺς κατοπινοὺς...

— Καὶ τὰ κατὰφες, μαίτρ!...

— Δὲν ξαίρω ἂν τὰ κατὰφες μὰ θὰ πασκίσω νὰν τὰ καταφέρω. Θὰ σοῦ δώσω τὸ Ζ γιὰ τὸ «Νουμά», ἀρεῦ σοῦ ἄρεσε, μὰ ἀνάγκη νὰ γράψεις πῶς πρέπει νὰ κριθεῖ ὡς μεταφραστικὴ δοκιμὴ. Δὲ θάναί ἢ τελιωτικὴ μορφή αὐτὴ. Τὴν τελιωτικὴ μορφή θὰν τὴ δώσει ἢ δουλιὰ καὶ ὁ χρόνος. Ἄ ζήσω μερικὰ χρόνια ἀκόμα, θὰν τὰπιερῶσω ἔλα σ' αὐτὴ τὴ δουλιὰ.

Μιλήσαμε γιὰ τόσα ἄλλα ζητήματα, σχετικὰ πάντα με τὸν ἀγῶνα μας καὶ με τὴν εἰκοσάχρονη συνεργασία μας. Μοῦ παίνεσε μερικὸς νέους ποιητῆς καὶ ξεχωριστὰ τὸν Πλάνο.

— Τονὲ διαβάζω πολὺ ἔχει μόνον ὡς ποιητὴ μὰ καὶ ὡς κείμενο γλωσσικόν. Ἐχει πλοῦσια γλῶσσα κ' εἶναι πολὺ φίνο τὸ γλωσσικόν του αἰσθημα. Τρέχουν πολὺ πιὸ μπροστὰ ἀπὸ μᾶς εἰ νέοι καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ νίκη μας. Καθαρίσαμε τὴ δημοσιὰ καὶ τραφεῦν αὐτοὶ, ἀνεμπόδιστα τώρα, πρὸς καινούρια ἀνθοτόπια...

— Τὰ βιβλία σου ζητιοῦνται πολὺ τώρα, μαίτρ, ἀπὸ τοὺς νέους καὶ δὲ βρίσκονται. Ἐχουν ἐξαντηληθεῖ. Δὲ λογαριάσεις νὰν τὰ ξανατυπώσεις;

— Τὸ συλλογίζομαι. Ὅτι, εἶχανε νὰ κάνουν τὰ βιβλία μου, τῶκαναν. Χρειάζονται καινούρια πράματα τώρα. Ἄς μᾶς τὰ δώσουν εἰ νέοι. Ἐγὼ, εἶπα, θὰ δουλέψω τὴν Ὀδύσεια!...

Καὶ μοῦ μίλησε γιὰ τὴν ἐργασία του αὐτὴ με τόση ἀγάπη, με τόση κριτικὴ φινέτσα, με τόσο ἅγιο ἐνθουσιασμό, ποῦ ἀπὸ τώρα μπορῶ ἀδίσταχτα νὰν τὴ χαιρετήσω ὡς ἓνα πολύτιμο καὶ ἀκριθὸ δῶρο ποῦ κάνει στὴν πατρίδα του ἐκεῖνος πούγραψε τὶς ἀθάνατες «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου» καὶ μετάφρασε τόσο ἀριστοτεχνικὰ τὸν «Κερουαλέ» τοῦ Σέλλεϋ.

Ὡστόσο, αὐτὸ θὰν τὰ ἴδουν εἰ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» στὸ ἐρχόμενον φύλλο ποῦ θὰ τυπωθεῖ δλάκερο τὸ Ζ τῆς Ἐφταλιώτικῆς Ὀδύσειας.

Α. Π. Τ.